

Vakbeweging in Enter vernietigde tijdens Tweede Wereldoorlog haar archieven (1)

In 1941 werd het lidmaatschap van een vakbond door de bezetter verboden en werd het verplicht zich aan te sluiten en te onderwerpen aan de normen van de Cultuurkamer, een Duitse instelling. Deze aanslag op het democratisch handelen en de vrijheid van het eigen beginsel was er de oorzaak van dat de vakbeweging in Enter zichzelf ophief. De verschillende bonden hebben hun archieven verbrand om het inzetten van mensen bij de 'arbeitseinsatz' te bemoeilijken.

In de jaren twintig van de vorige eeuw zat het klompenmaken in Enter in een diepe crisis. Steeds meer mensen gingen naar de fabriek of werkten in de houtindustrie of de bouw. Toen de crisisjaren begonnen was de tijd rijp om ook in Enter een afdeling van een vakbond op te richten. Op donderdag 27 juli 1929 werd dan ook de afdeling Enter van de Ned. Chr. Textielarbeidersbond 'Unitas' opgericht. Er sloten zich twaalf leden aan. Als eerste bestuur werd gekozen: Voorzitter G. Kieftenbeld, Secretaris G.F. van Coeverden, Penningmeester Joh. Gulink.

Op 15 maart 1931 werden nog twee afdelingen van een Chr. Vakbond in Enter opgericht. Het waren afdelingen van de Chr. Bouw- en Arbeidersbond en de Chr. Houtbewerker- en Meubelbond. Gegevens uit die tijd zijn er nauwelijks. Er zijn alleen namen bekend van mensen die in de beginfase hun steentje hebben bijgedragen. Dit waren H. Leusink, H. Mol, J. de Wilde Fzn., H. Pluimers, W. Mennegat en G. Roessink.

De toenmalige bedrijfjes in de bouw waren klein en hadden maar enkele werknemers. De werkgevers hadden niets op met de vakbond maar de werknemers beseften dat ze niets zouden bereiken in hun eentje en organiseerden zich.

Na de oorlog in 1945 werden de afdelingen van de vooroorlogse bonden heropgericht. Op 21 oktober 1946 kwamen de besturen van de Chr. Textielbond Unitas, de bond van Chr. Houtbewerker- en de Chr. Bouwarbeidersbond bijeen in het Dienstgebouw van de N.H. Kerk. Doel was het oprichten van een Chr. Besturenbond in Enter. Op 15 november 1946 werd ten huize van G. Roessink, Rijssenseweg 25 het definitieve bestuur gekozen. Voorzitter H. Leussink, Houtbewerker, Secretaris H. A. Mol, Bouwarbeiders, Penningmeester H. Pluimers, Textiel.

De nog niet georganiseerde metaalarbeiders werden via huisbezoeken aangespoord om lid te worden van een vakbond. Dit had tot gevolg dat op 29 november 1950 de Chr. Metaalbewerkerbond werd opgericht met als voorzitter J. Nijmeijer, Witmoesdijk 8, Secretaris J. Getkate Wzn, Disselsweg 6 en Penningmeester G. J. Puppels, Stokreefsweg 3. Ook deze bond werd toegevoegd aan de Chr. Besturenbond in Enter.

In de volgende aflevering bespreken we hoe na 1950 de vakbeweging een grote vlucht nam.

Johan Altena

■ Het huidige bestuur van de industrie- en voedingsbond CNV (van de bestuurlieden J. Penning, W. Grooten, voorzitter G.J. Stegeman, bestuurslid H. Stan, secretaris/penningmeester J. Getkate en algemeen adjunct A. van de Maat) streeft naar een fikse instroom van jonge leden.

Vakbeweging in Enter vernietigd tijdens Tweede Wereldoorlog haar archieven (2)

Zo had Enter dus beginjaren vijftig van de vorige eeuw een Chr. Besturenbond CNV, bestaande uit de Textielbond Unitas, de Bouwarbeidersbond en de Metaalbewerdersbond. De eerste lidmaatschapskaarten van de Metaalbewerdersbond, die in 1950 werd opgericht, zijn bewaard gebleven. Nu snappen we waarom in de oorlog de archieven van de andere bonden werden vernietigd. Op deze kaarten stonden veel gegevens, die voor de Duitsers van belang waren.

We pakken de kaarten van het dagelijks bestuur van de Metaalbond:

– Voorzitter: Jan Nijmeijer (Jan van Beumers-Mans), Witmoesdijk 8, geboren 21 april 1927 ongehuwd, loon f30 per week, contributie f0.65, beroep smid, werkgever M. Müller, smederij. Lid geworden op 7 juni 1948. Bondsnummer 18452. Toen Jan lid werd was er dus nog geen afdeling van de bond in Enter.

– Secretaris: Jannes Getkate (Voeter-Jans), Disselsweg 6, geboren 5 april 1932 ongehuwd, loon f21 per week, contributie f0.35, beroep mechanicus, werkgever N.V. Holl. Sign.app. . Lid geworden 17 april 1950. Bondsnummer 26448.

– Penningmeester: Gerrit Jan Puppels, Stokreefsweg 3, geboren 18 juni 1928 ongehuwd, loon f 33 per week, contributie f0.70, beroep modelmaker, werkgever N.V. Gebr. Stork en Co. Lid geworden 2 oktober 1950. Bondsnummer 28291.

De afdeling van Unitas in Enter was na 1950 een grote afdeling en leverde zelfs een hoofdbestuurslid. Vrijwel alle leden waren textielarbeiders. Dagelijks vertrokken er vanuit Enter vijf bussen vol werkvolk naar de fabrieken in Goor. De Twentse textielindustrie was echter in een tijdsbestek van weinige jaren verdwenen.

Leden van het CNV hadden zitting in de ledenraad van het ziekenfonds OGZO in Goor. In het najaar van 1958 werd samen met het CNV in Wierden de Chr. Woningbouwvereniging 'De Samenwerking' opgericht. J.H. Plumers (Köps-Hendrik) van de Wierdenseweg was voor Enter één van de initiatiefnemers uit het CNV.

In 1983 werden een aantal bestaande bonden van het CNV samengevoegd tot de Industrie- en Voedingsbond CNV. Deze bond vierde in 1989 haar zestigjarig jubileum.

De Hout- en Bouwbond CNV waarmee de Industrie- en Voedingsbond CNV in Enter zo nauw samenwerkte vierde twee jaar later, in 1991, haar zestigjarig bestaan. In het begin was het aantal leden niet erg groot maar toen de textielindustrie verdween gingen veel jongere arbeiders via snelscholing naar de bouw en werden toen lid van de Bouwbond.

Toen het NVV later probeerde via een grote fusie met CNV en NKV één grote vakbond FNV op te richten haakte het CNV af en handhaafde haar christelijke beginselen.

In de laatste aflevering volgen we de ontwikkeling van de R.K. Vakbeweging in Enter.

Johan Altena

• Een aantal leden van de binnenkort jubilerende bond bijeen voor de foto. Staand zijn dat H. Eertink en F. Nijland. Achter de tafel zitten H.J. Bouwhuis, H. Plumers, H. Mulder, J. en G.H. Getkate, J.H. Schoolderman, G.R. ten Brink en H. ter Weel.

De foto van het bestuur van de vakbeweging uit de krant van 1989.